

СТАНОВИЩЕ

относно представения дисертационен труд
на тема *“Конституционноправен статут на парламента на Република
Казахстан в системата на държавната власт”*,
разработен от АРНАТ БЕГДАЛИЕВИЧ УЛТАНБАЕВ,
докторант на самостоятелна подготовка
в докторска програма по Конституционно право
към катедра „Правни науки“ на ВСУ „Черноризец Храбър“

от доц. д-р Зорница Людмила Йорданова
доцент по Конституционно право в Русенския университет „Ангел Кънчев” -
член на научното жури

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със Заповед № 261/10.04.2024 г. на Ректора на Варненския свободен университет съм определена за външен член на научното жури за защитата на дисертационния труд на **Арнат Бегдалиевич Ултанбаев** на тема *“Конституционноправен статут на парламента на Република Казахстан в системата на държавната власт”* за присъждане на ОНС „доктор” в професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Конституционно право” във ВСУ „Черноризец Храбър”

Дисертационният труд, разработен от докторанта Арнат Ултанбаев, е посветен на актуалната и интересна тема за правния статут на парламента като орган в системата на разделените власти. Акцентът в изследването е поставен върху парламентарното право на Казахстан, но е извършена и съпоставка със законодателството на други държави, в това число България, САЩ и др.

Представеният труд е с общ обем от 208 страници (от които 176 страници

основен текст), като включва въведение, изложение в три глави, заключение, библиография и приложение. В края на всеки раздел са формулирани конкретни изводи. В общото си заключение от извършеното изследване авторът е представил в синтезиран вид резултатите от извършеното изследване, както и предложенията си *de lege ferenda*. Списъкът на използваната литература се състои от 44 нормативни акта, 125 рускоезични заглавия, 27 източника на английски и български език и 14 интернет ресурса. Бележките под линия са 310.

В първа глава **„Конституционноправен статус на парламентите на чужди държави”** е направен анализ на съвременната концепция за структурата на държавната власт, на парламента като институция, изследвани са особеностите на съвременните парламенти в сравнителноправен план и са очертани особеностите и историческите етапи на установяване и развитие на парламента в Казахстан.

Втората глава е озаглавена **„Конституционни основи на дейността на парламента на Република Казахстан в системата на органите на държавна власт”**. Тук са изяснени в историческото им развитие редът за избиране и пълномощията на двукамарния парламент на Република Казахстан, неговата структура, правомощията и процедурите за тяхното осъществяване, както и основните аспекти на правното положение на народните представители.

Акцентът на изследването, който съдържа най-съществени научни и приложни приноси, е трета глава **„Усъвършенстване на организационната дейност на парламента на Република Казахстан”**. В нея авторът представя актуалните проблеми във взаимоотношенията на парламента на Казахстан с други конституционни органи, очертава възможностите за подобряване на законодателната му дейност, както и за промени относно правния статус на депутатите. Отправени са редица предложения *de lege ferenda* за изменения и допълнения в относимото законодателство на Република Казахстан.

В заключителната част на дисертационния труд са обобщени най-важните изводи от изследването и са представени редица предложения *de lege ferenda*.

Могат да бъдат открити следните основни научни и приложни приноси на

представения труд:

- Историческата периодизация на развитието на парламента в Казахстан;

- Анализът на тенденциите на развитие ролята на парламента в Казахстан и предложенията за институционалното му и функционално усъвършенстване съобразно формата на държавно устройство и на държавно управление, както и в съответствие с отчетените недостатъци в настоящата му дейност;

- Извършеният сравнителноправен анализ на мястото и функциите на парламента в различни държави (България, Полша, Руската федерация, Грузия, Молдова, Узбекистан, САЩ, Франция, а също и Испания, Италия и др.).

- Един от акцентите в дисертационния труд е проведеното от автора социологическо проучване сред граждани на Република Казахстан относно ролята на парламента, степента на обществено доверие и заинтересованост от парламентарната дейност, както и анализът на получените резултати и представените изводи от него;

- Представените от автора таблици, диаграми и статистически данни се характеризират с висока практическа и учебна стойност;

- Приносен характер за развитието на казахстанското законодателство имат следните предложения *de lege ferenda*: за промяна в изискванията за парламентарните обединения; за преоценка института на парламентарния имунитет и нуждата от него; за изключване делегираната законодателна компетентност на правителството; за въвеждане на изискване концептуалните промени във внесени в парламента законопроекти да бъдат съгласувани с вносителите; за увеличаване срока за обществено обсъждане на проекти за нормативни актове; за създаване на система за обучение на депутатите в основите на парламентарната дейност.

Дисертацията оставя положително общо впечатление. Докторантът показва добро познаване на практическите измерения на проблема за мястото на парламента и неговите правомощия както в Казахстан, така и в сравнителноправен план. Особено полезно е извършеното анкетно проучване за изследване на обществените нагласи относно Парламента на РК. Личи сериозно

проучване и на теоретичните изследвания по темата. Показва се и добро познаване на историческото развитие на материята, както и способност за структурирано и синтезирано формулиране на съждения, изводи и препоръки. Изведени са предложения *de lege ferenda* за усъвършенстване на законодателството в Република Казахстан, които са научно обосновани и практически ориентирани.

Нямам лични впечатления за работата на докторанта по времето на обучението му, но считам за показателни представените в дисертацията резултати, както и публикациите му по темата.

Авторефератът (в обем от 34 страници основен текст, на български език) по мое мнение отразява основните положения, залегнали в труда. Следва да се отчете, че българският превод в автореферата не е прецизен, дори заглавието на дисертацията вместо „конституционноправен статус” е обозначено като „конституционноправен статут” на парламента, в текста е използван непрецизният израз „конституционен и правен статут”. Приемам обаче, че тези несъвършенства в автореферата се дължат на превода, тъй като в самата дисертация, представена на руски език, понятията са правилно използвани.

По темата на дисертационния труд кандидатът има още 3 публикации. Чрез тях е осигурена публичност на резултатите от научното изследване, като са поставени акценти на конкретни аспекти (новата концепция за структурата на държавната власт в Казахстан, проблемите на усъвършенстването на правотворческата дейност в РК, нейното планиране и прогнозиране).

Към дисертацията естествено могат да бъдат отправени и някои критични бележки. Бих препоръчала трудът да бъде по-концентриран върху основната си тема - статуса на парламента в Казахстан като орган в системата на държавната власт. Не е възможно всички проблеми, засягащи както институционалната характеристика на парламента и неговите правомощия, така и особеностите на правното положение на депутатите, да бъдат изчерпателно изследвани в рамките на един дисертационен труд. Поради това не всички тези на автора са пълноценно аргументирани. Също така би било уместно дисертацията да бъде

публикувана и представена и на български език, а също и да бъдат изчистени непрецизностите в превода на някои понятия от руски език в автореферата. Смятам за препоръчително извършването и на по-подробен сравнителен анализ между казахстанското и българското законодателство по тематиката на труда, особено с оглед относимите към материята конституционни промени както у нас, така и в Казахстан през последните години. Кандидатът е докторант на Варненския свободен университет, но на българската правна уредба не е отделено достатъчно внимание. Смятам, че извършването на по-пълноценна съпоставка със ситуацията в България би допринесло както за усъвършенстването на труда, така и за практическата му полезност. В дисертацията обаче се изследва основно казахстанската уредба, а също и общественото мнение за парламента на РК, авторът излага тезите си именно в този контекст, поради което критичните бележки не омаловажават стойността на изследването и не засягат постигането целта на дисертационния труд.

Считам, че представеният дисертационен труд удовлетворява изискванията на чл. 6, ал. 3 ЗРАСРБ, съдържа научни и научно-приложни резултати, представляващи принос в правната наука, и показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания в областта на конституционното право, а също и способност за разработване на самостоятелни научни изследвания.

Предвид гореизложеното ще гласувам ПОЛОЖИТЕЛНО за присъждане на образователната и научна степен „доктор по право” по научна специалност Конституционно право на **Арнат Ултанбаев**, докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Правни науки” на Юридическия факултет на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър”.

16.05.2024 г.

Град Русе

Член на научното жури:

/доц. д-р Зорница Йорданова/